

"Az Európai Unió élelmiszerszabályozása" kamarakiállítás

Molnár Pál és Várkonyi Gábor

Központi Élelmiszeripari Kutató Intézet

Érkezett: 1995. május 17.

A Központi Élelmiszeripari Kutató Intézet (KÉKI) belül 1991-ben létrehozott Élelmiszer Minőségügyi Információs Centrum (a továbbiakban: ÉLMINFO) alapvető feladatának tekinti az Európai Unió élelmiszerszabályozásának naprakész ismeretét, a változások nyomon követését és minderről a hazai partner szervezetek (elsősorban élelmiszeripari vállalatok) folyamatos tájékoztatását. Munkánknek különleges aktualitást kölcsönöz az Európai Unióval néhány évvel ezelőtt megkötött Társulási Szerződés, majd az ennek alapján a hazai jogharmonizáció terén megindult, a teljes jogú tagság néhány éven belüli elnyerésére irányuló tevékenység. Nem kell különösebben bizonyítani, hogy jogszabályaink közelítése az európai normákhoz, illetve az Európai Unióban érvényes szabályozás átvétele - elsősorban geopolitikai helyzetünkéből kifolyólag - szinte Magyarország létérdekeként fogható fel, hiszen enélkül teljesen kirekesztenénk magunkat a fejlett Nyugattal való minden együttműködésből. Egyre bővülő információszolgáltatási munkánkkal hatékony segítséget kívánunk nyújtani az élelmiszeripari vállalatoknak ahhoz, hogy megismerve az EU érvényes jogszabályait, mindenben alkalmazkodhassanak azok előírásaihoz, mert csak így lehet esélyük a nemzetközi piacokra való bejutásra. A vállalatok naprakész információval való ellátása mellett tevékenyen kívánunk közreműködni a jogharmonizációban és a felsőszintű oktatás továbbfejlesztésében is.

Az áruk és szolgáltatások között különleges helyet foglalnak el az élelmiszerek. Magyar szempontból is - tekintettel hazánk sok évszázados mezőgazdasági tradícióira - kiemelt szerepet töltenek be az élelmiszerkészítmények, mivel igen eredményesen jelenhetünk meg velük az európai és más nemzetközi piacokon. Csakhogy az élelmiszereknek olyan specifikus jellemző tulajdonságaik vannak, amelyek döntő hatást gyakorolnak a fogyasztó alapvető érdekeire, érzékszervi értékítéletére, sőt adott esetben egészségi állapotára és életben maradására is. Ezért az élelmiszerek minden fejlett piacgazdaságban a fogyasztási cikkek kiemelten fontos csoportját képezik a fogyasztók és a gazdaság egésze szempontjából egyaránt. A kötelező szabályozás tehát mindenki számára életbevágóan fontos, mivel egyedül így biztosítható a fogyasztó- és környezetvédelem, a tisztességes kereskedelmi verseny, illetve mindezek

eredményeképpen az áruk és egyéb javak szabad áramlása az egyes országok között az Európai Egységes Piacon belül.

Az élelmiszerek specifikus jellegéről elmondottak érthetővé teszik, hogy az Európai Unió tagállamaiban egyre kiterjedtebb és szigorúbb, gyakran szinte már áttekinthetetlenül bonyolult szabályozás érvényesül - szemben egyes magyar szakemberek korábbi elvárásaival, akik arra számítottak, hogy a piacgazdaságra való átállással jelentős mértékben csökkennek majd az előírások megszabta kötöttségek. Ez természetesen nem következett be, sőt, a Közösségen belül is egyfajta fejlődés ment végbe. 1985 előtt az ún. vertikális szabályozás érvényesült, amely - talán KGST-mintára - szinte termékmélységig igyekezett speciális előírásokat, illetve szabványokat kialakítani. Hamar rájöttek azonban arra, hogy ez nem valósítható meg, mivel nincs az az adminisztráció, amely képes lenne ilyen részletekbe menő előírásokat kidolgozni, végrehajtani, ellenőrizni és továbbfejleszteni. Ezért rátértek az ún. horizontális szabályozásra, amelyen belül átfogó jellegű, valamennyi élelmiszere vagy az élelmiszerek nagyobb csoportjaira vonatkozó általános érvényű és igen szigorú előírásokat dolgoznak ki (pl. élelmiszerek jelölése, adalékanyagok, higiéniai feltételek, peszticid-maradványok). Ezeket az általános előírásokat, amelyek direktívák vagy rendeletek formájában jelennek meg, a tagállamok **kötelesek** beépíteni nemzeti törvényhozásukba.

Az ÉLMINFO feladataival összhangban a kamarakiállítás célja az volt, hogy koncentrált és jól áttekinthető formában a szakemberek minél szélesebb köre számára bemutassa:

- az Európai Unió kialakulását, fejlődését és jelenlegi intézményrendszerét;
- az EU élelmiszerszabályozásának alapelveit és tartalmát, különös tekintettel a magyar vállalatok feladataira;
- a hatósági élelmiszerellenőrzés európai követelményrendszerét és feladatkörét;
- az EU élelmiszerhigiéniai szabályozását;
- az eredetvédelemre és a bioélelmiszerekre vonatkozó EU-előírásokat;
- az élelmiszerek jelölésével és az adalékanyagok alkalmazásával kapcsolatos általános irányelveket;
- az Élelmiszer Minőségügyi Információs Centrum kialakulását, feladatait és partneri kapcsolatait, valamint a rendelkezésére álló információs anyagokat, dokumentumokat és számítógépes adatbázisokat.

A kamarakiállítás természeténél és eredendő korlátainál fogva nem vállalkozhatott arra, hogy részletesen ismertesse az egyes élelmiszerekre kidolgozott speciális követelményeket. Ehelyett azoknak a valamennyi élelmiszere vonatkozó **horizontális** előírásoknak a bemutatására

törekedtünk, amelyek minden élelmiszer-előállító és -forgalmazó érdeklődésére egyaránt számot tarthatnak. A fentiekben felsorolt témakörök kiválasztásakor messzemenően figyelembe vettük azokat a hazai törekvéseket, amelyek a jó eséllyel rendelkező, speciális magyar élelmiszerek (pl. őrölt paprika, PICK szalámi) külföldi versenyképességének növelésére irányulnak. A horizontális szabályozás ismerete - kiegészítve az egyes konkrét termékekre vonatkozó specifikus előírásokkal, amelyek ugyancsak megtalálhatók az ÉLMINFO-nál - elengedhetetlenül fontos a hazai élelmiszeripari és kereskedelmi vállalatok munkájához, élelmiszerexportunk bővítéséhez, termékeink versenyképességének növeléséhez.

Az összesen 3 hónapig az érdeklődők rendelkezésére álló kiállítás ünnepélyes megnyitására a KÉKI III-as számú épületében 1995. február 16-án került sor meghívott újságírók, valamint a Magyar Televízió és a Duna Televízió jelenlétében. Megnyitó beszédet tartott Bokor Tamás főosztályvezető-helyettes (FM Nemzetközi Gazdasági Kapcsolatok Főosztálya), Dr. Biacs Péter, a KÉKI főigazgatója és Dr. Molnár Pál, az ÉLMINFO vezetője. A Földművelésügyi Minisztérium és az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság több vezető munkatársa is megtisztelte jelenlétével a kiállítás megnyitását.

A továbbiakban - témakörök szerint csoportosítva részletesen - és ahol lehet ábrák segítségével mutatjuk be a kiállítás posztereken feldolgozott anyagát, utalva az ÉLMINFO rendelkezésére álló műszaki-technikai háttérre és információs bázisokra is.

Az Európai Unió kialakulása és az integráció folyamata

Az Európai Unió fejlődését vizsgálva jól elkülöníthető a következő 3 időbeli szakasz:

1. 1957. március 25-én 6 ország (Belgium, Franciaország, Hollandia, Luxemburg, a Német Szövetségi Köztársaság és Olaszország) Rómában aláírta az Európai Gazdasági Közösséget (EEC) és az Európai Atomenergia Közösséget (EAEC) létrehozó ún. Római Szerződéseket, amelyek 1958. január 1-én léptek életbe. Ettől az időponttól kezdődően számíthatjuk a modern európai integráció létrejöttét. Kialakult ugyanis egy olyan föderatív (közösségi) jellegű nemzetközi szervezet, amely - mivel bizonyos meghatározott területeken kompetenciákat vett át a tagállamoktól -, szükségszerűen korlátozta azok nemzeti szuverenitását.

A Közösség kezdettől fogva célul tűzte ki az egymás közti kereskedelem akadályainak eltávolítását, ami tudvalevően az integráció első feltételét képezi. Az akadálymentes belső kereskedelem, illetve a kifelé egységes kereskedelempolitika megvalósítása feltételezi a szabadkereskedelmi övezet és a vámunió

létrehozását. Erre az időszakra esik a Közös Mezőgazdasági Politika (CAP) kialakítása és meghirdetése is.

2. 1970 után új korszak vette kezdetét az európai integráció történetében, melyre jellemző az előzőekben meghirdetett célok elmélyülése és valóra válása. 1986 februárjában Luxemburgban aláírták az Egységes Európai Törvényt, amely 1992. december 31-ig adott időt az Egységes Piac létrehozására. Ennek alapvető feltétele a jogi harmonizáció (vagyis a nemzeti törvényhozás közelítés útján történő alárendelése a közösségi céloknak), mert csak így válhat lehetővé az áruk, a szolgáltatások, a személyek és a tőkejavak szabad áramlásának megteremtése. A kontinentális méretű kereskedelmi kapcsolatok további kiszélesítését szolgálta az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank alapító okiratának aláírása 1990 májusában, majd az EFTA országokkal 1991 októberében megkötött egyezmény az Európai Gazdasági Térség (EEA) létrehozásáról.

Erre az időszakra esik a Közösség kibővülésének folyamata is. 1973-ban Dánia, Írország és az Egyesült Királyság, 1981-ben Görögország, majd 1986-ban Spanyolország és Portugália csatlakozott az európai integrációhoz. A Közösség Tagállamainak száma így 12-re nőtt.

Magyarország szempontjából különösen fontos, hogy a Közép-Kelet-Európában lezajlott társadalmi változások hosszabb távon lehetővé tehetik e térség országainak csatlakozását is. Így került sor 1991. december 16-án a Társulási Szerződések aláírására Magyarországgal, Lengyelországgal, valamint a Cseh és a Szlovák Köztársasággal. A magyar Országgyűlés 1992-ben és 1993-ban határozatot hozott a Társulási Szerződésben foglaltak megerősítéséről, illetve végrehajtásáról.

3. Az európai integráció még szorosabbá válását szolgálja az 1992. február 7-én aláírt Maastricht-i Egyezmény (tulajdonképpen ettől az időponttól kezdődően beszélhetünk Európai Unióról), amely a következőket irányozza elő:

- legkésőbb 1999. január 1-re létre kell hozni a gazdasági és pénzügyi uniót;
- egységes közös pénz bevezetése, ami megakadályozza, hogy a Tagállamok valutái elválhassanak egymástól;
- a politikai intézmények (védelem, kül- és belügy) további integrációja, illetve a közös igazságügyi rendszer létrehozása.

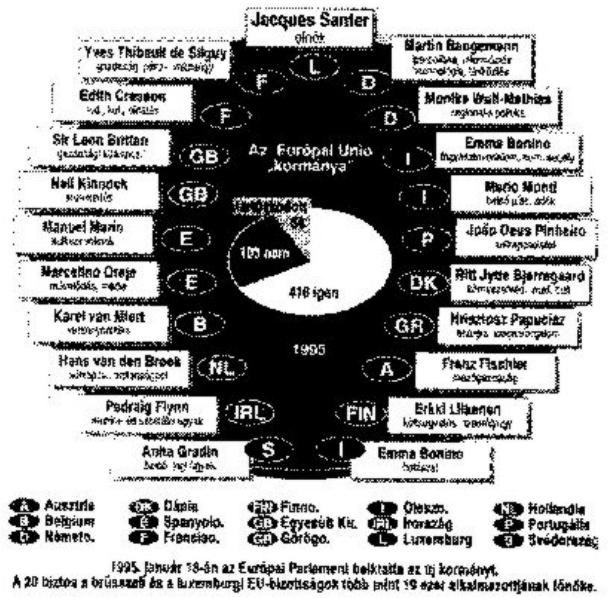
1995. január 1-től Ausztria, Finnország és Svédország is csatlakozott az Európai Unióhoz. Az immár 15 Tagállam elhelyezkedését Európában térkép segítségével szemléltetjük (1. ábra).

Az Európai Parlament 1995. január 18-án beiktatta hivatalába az Unió új "kormányát", vagyis a Jacques Santer által vezetett Európai

Bizottságot. Ennek összetétele már jól érzékelteti a kibővített Uniót (2. ábra).

1. ábra: Az EU új politikai térképe

2. ábra: Az 1995. januárjában beiktatott új Bizottság

Nagy jelentőségénél fogva külön is megemlítjük az ún. Újszerű Megközelítés (New Approach) elvét, amely az egységes belső piac megvalósítását, illetve a kereskedelem technikai akadályainak lebontását szolgálja (Fehér Könyv, 1985, II. fejezet). Mivel a tagállamok sok ezer műszaki jogszabályának harmonizálása szinte lehetetlen, az összehangolást csak azokra a létfontosságú területekre korlátozzák, amelyek felett a kormányzatnak kell felügyeletet gyakorolnia. Ezek: a biztonság, az egészségvédelem, valamint a környezet- és fogyasztóvédelem alapkövetelményei.

Az európai integráció témakörének jobb megértését számos ábra és grafikon mutatta be a kiállításon, így például:

- az EU kereskedelmének (exportjának és importjának) összetétele (élelmiszerek, energiahordozók, ásványi anyagok, szállítóeszközök stb.);
- a Közösség és a közép-kelet-európai országok közötti kereskedelem alakulása;
- népsűrűség és az 1 főre jutó Bruttó Nemzeti termék (GDP) a Tagállamokban.

Az Európai Unió intézményrendszere és törvényhozása

Megkülönböztetünk elsődleges, másodlagos és nem kötelező törvényhozást.

Az elsődleges törvényhozás keretébe tartoznak mindenek előtt az alapító szerződések: az Európai Szén- és Acélközösséget létrehozó 1951. évi szerződés, továbbá az 1957-es ún. Római Szerződés az Európai Gazdasági Közösség, valamint az Európai Atomenergia Közösség megalapításáról. Az "Európai Közösségek" kifejezést éppen azért használjuk általában többes számban, mivel az EK e három közösségből tevődik össze. Az újabb államok felvételét (pl. Dánia, Írország, Egyesült Királyság) törvénybe iktató szerződések ugyancsak az elsődleges törvényhozás keretébe sorolhatók, de ide tartoznak a közép-kelet-európai államokkal (pl. Magyarország) 1991 decemberében kötött Társulási Megállapodások is.

A másodlagos törvényhozást a rendeletek, az irányelvek (direktívák) és a döntések (határozatok) képezik. A rendeletek olyan általános érvényű, kötelező hatállyal bíró jogi előírások, amelyek közvetlenül alkalmazhatók az egyes tagállamokban, ezért nem kell beépíteni azokat a nemzeti törvényhozásba. Ezzel szemben az irányelvek egy vagy több tagállamra, vagy az Unió egészére nézve kötelező érvényűek ugyan, de csak átfogó, horizontális jellegű célokat határoznak meg, az érdekeltekre bízva a záros határidőn belül történő megvalósítást, illetve a nemzeti törvényhozásba való beépítést. A döntések az érintett tagállamokra nézve szintén kötelező hatállyal bírnak.

A nem kötelező törvényhozás körébe tartoznak a vélemények, ajánlások, állásfoglalások és egyéb közérdekű dokumentumok. Mindezek az előírások az Európai Közösségek Hivatalos Közlönyének (Official Journal) **L** (Törvényhozás) és **C** (Hírek, információk) sorozatában jelennek meg. Az ÉLMINFO több mint 2 éve rendszeresen előfizet az Official Journal angol nyelvű kiadására, így partnereinket naprakészen tájékoztatni tudjuk az őket leginkább érintő előírásokról és eseményekről.

Az Európai Unió főbb intézményei közül elsősorban a Bizottságot (az EU "kormányát") emelhetjük ki, ahová minden tagállam delegál 1 vagy 2 tagot. Kinevezésükhöz - amely 5 évre szól - a kormányok teljes egyetértése szükséges. A Bizottság javaslatot tesz a Közösség politikájának továbbfejlesztésére, felügyeli a közösségi törvények betartását és alkalmazását, amellel végrehajtja a jogszabályok tervezetének kidolgozásával és előterjesztésével kapcsolatos feladatokat. A nemzetközi szervezetekben a Bizottság képviseli a Közösséget.

A Tanács a legfontosabb döntéshozó szerv, a jogszabályok végső megalkotója. A Tagállamok kormányainak képviselőiből áll. Figyelemre méltó a szavazatok súlyozása, ami az egyes országok nagysága és népességszáma alapján történik, de lehetővé teszi a legkisebb államok véleményének figyelembe vételét is. A szavazatok értékelési szempontjai ugyanis kimondják, hogy a negatív szavazati pontok száma nem haladhat meg egy bizonyos határt, illetve a negatív szavazatot leadó országok száma 3-nál több nem lehet.

Az Európai Parlamentet nemzetiségtől függetlenül politikai csoportok alkotják (Szocialisták, Baloldali Egyesülés, Európai Demokrata Szövetség, Zöldek stb.). A Parlament jogkörébe tartozik az Unió költségvetésének jóváhagyása, a Bizottság tagjainak felmentése és visszahívása (illetve 2/3-os döntés esetén a Bizottság feloszlatása), valamint a jogszabályok tervezeteinek véleményezése és átdolgozásra való visszaadása. A Bizottság és a Tanács jelentéstételi kötelezettséggel tartozik a Parlament felé.

Az Európai Bíróság tagjait (a bírákat és az előterjesztőket) a Tagállamok kormányai 6 évre nevezik ki. Feladataik közé tartozik a közösségi jog értelmezése az egyes tagállamokban, a kártérítési igények és a szerződések nemteljesítése miatti jogviták eldöntése, valamint a szükséges törvényhozás elmulasztása következtében a Tanács vagy a Bizottság ellen indított eljárások.

A Számvevőszék a kormányok által delegált 1-1 tagból áll. Feladata az Unió költségvetésének és a felhasználás jogszerűségének felügyelete.

Az elmondottakon kívül még számos kiegészítő intézmény is létezik (Gazdasági és Szociális Bizottság, Európai Beruházási Bank, Regionális Bizottság stb.), amelyek többnyire konzultatív és véleményező szerepet töltenek be, finanszírozási kérdésekkel foglalkoznak vagy a helyi speciális érdekek védelmét látják el.

Az Európai Unió fentiekben vázolt intézményrendszerét, illetve a köztük levő funkcionális és törvényhozási kapcsolatokat jól reprezentálja a 3. ábra. A CEN, a CENELEC és az ETSI (az EU szabványosítási szervezetei) által kidolgozott harmonizált európai szabványokkal (EN) kapcsolatban megjegyezzük, hogy azokat a tagállamok szó szerint átveszik a nem kötelező nemzeti szabványaikban. Az EN alapján gyártott termék a piacra jutás szempontjából feltétlenül előnyben van, mivel eleve kielégíti a vonatkozó direktíva általános követelményeit is.

Minőségpolitika és hatósági élelmiszer-ellenőrzés az Európai Unióban

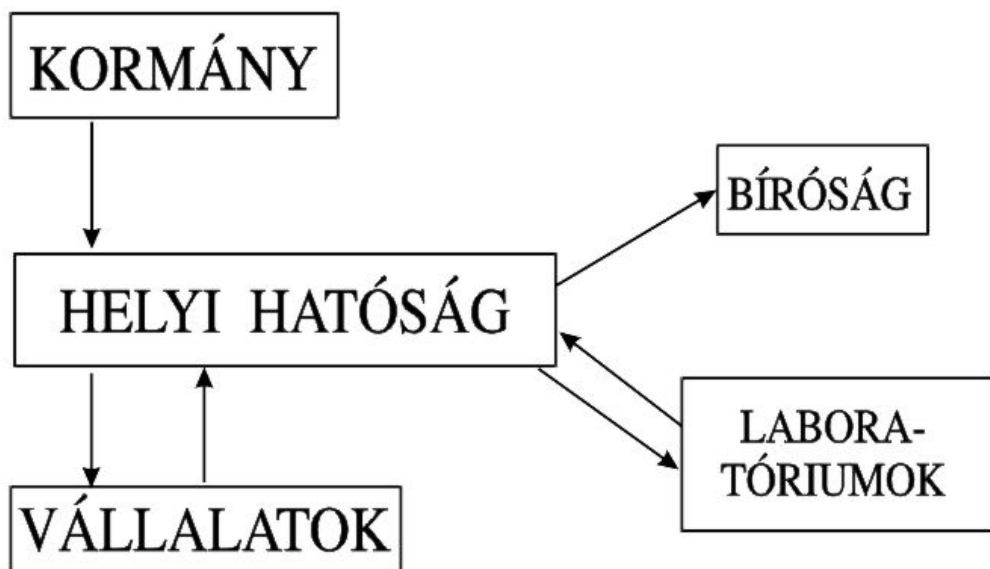
Nem kell különösebben hangsúlyozni a minőség egyre növekvő fontosságát napjainkban, különösen az élelmiszerek területén, amelyek alapvető emberi szükségleteket elégítenek ki, ugyanakkor a legmesszebbmenőkig befolyásolják az emberek egészségi állapotát és jólétét. Az ISO 8402 nemzetközi szabvány így definiálja a minőség fogalmát:

"Valamely termék vagy szolgáltatás azon tulajdonságainak és jellemzőinek összessége, amelyek alkalmassá teszik azt meghatározott szükségletek kielégítésére."

Csakis a megfelelő minőség biztosíthatja a gyártó versenyképességét és a fogyasztó megelégedettségét, ami természetesen alapvető feltételét képezi az élelmiszerek és egyéb termékek oly gyakran hangoztatott

bocsájtanak ki jogi előírásokat és meghatározzák az ellenőrzést végző hatóságok legmegfelelőbb formáját.

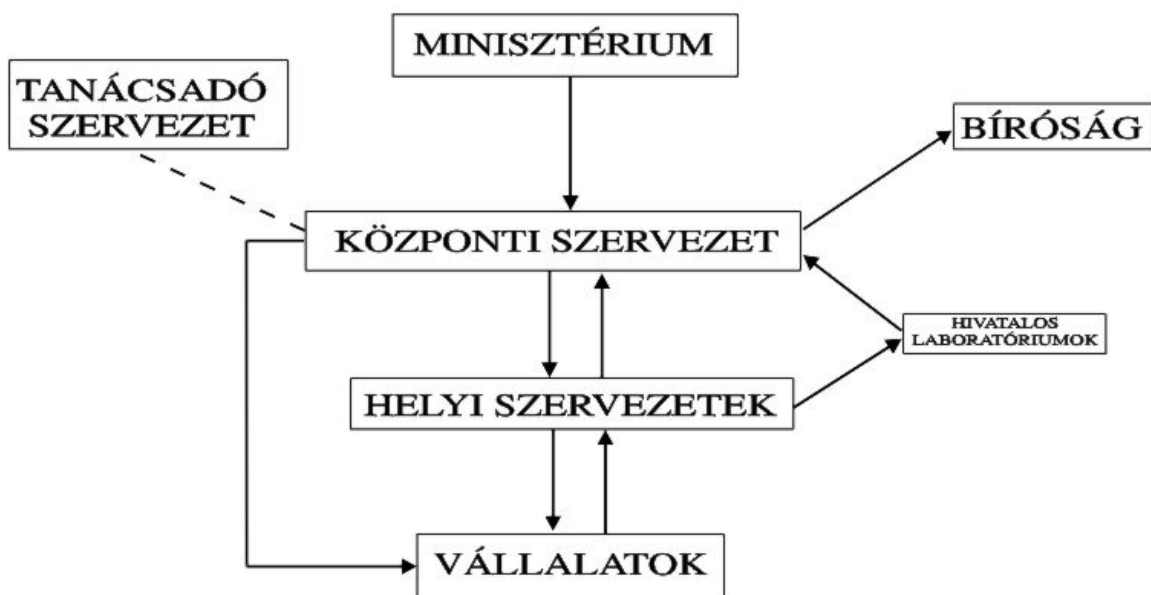
Helyi irányítású rendszer

Helyi irányítású hatósági élelmiszer-ellenőrző intézmények Nagy-Britanniában működnek.

4. ábra: Helyi irányítású rendszer

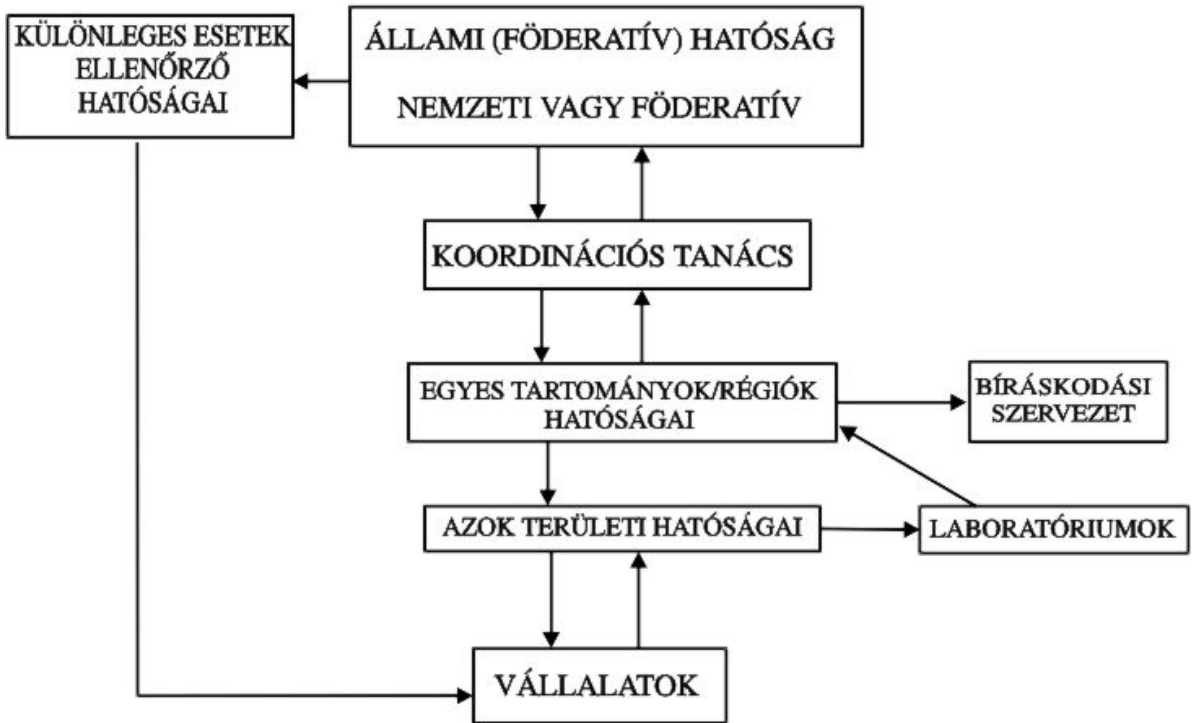
Központi irányítású rendszer

Központi irányítású hatósági élelmiszer-ellenőrző szervezetek Franciaországban, Belgiumban és Luxemburgban működnek.

5. ábra: Központi irányítású rendszer

Regionális irányítású rendszer

Regionális irányítású hatósági élelmiszer-ellenőrző intézmények NSZK-ban, Spanyolországban, Írországban, Olaszországban és Hollandiában működnek.

6. ábra: Regionális irányítású rendsze

Az Európai Unió egészére nézve a hatósági élelmiszer-ellenőrzés átfogó kérdéseit a Tanács 397/89/EEC számú irányelve (direktíva) szabályozza, amely - jellegének megfelelően - általános alapelveket tartalmaz. Minden hatósági ellenőrzés végső céljaként az emberi egészség és a fogyasztók érdekeinek védelmét, valamint a tisztességes kereskedelmi forgalom biztosítását jelöli meg. A rendszeresen, munkaterv alapján, általában előzetes bejelentés nélkül végzett hatósági ellenőrzés kiterjed a gyártás és előállítás, a feldolgozás, a tárolás, a szállítás, a forgalmazás és az import valamennyi területére. Nem csak magukat az élelmiszereket ellenőrzik, hanem az előállításukhoz felhasznált nyersanyagokat, technológiai segédanyagokat, üzemi helyiségeket, berendezéseket és felszereléseket, valamint az élelmiszerekkel közvetlen kapcsolatba kerülő anyagokat és tárgyakat is.

Alapvető fontosságú, hogy az élelmiszerek hatósági ellenőrzéséről szóló 397/89/EEC számú Tanácsi Irányelv alkalmazása valamennyi tagállamban egységes elvek szerint történjék, illetve, hogy az illetékes nemzeti hatóságok számára megfelelően képzett és tapasztalt szakemberek álljanak rendelkezésre. Ezért olyan pótlólagos előírásokra is szükség volt, amelyek lehetővé teszik az EU területén érvényben levő ellenőrzési eljárások hatékonyságának további javítását. Így született meg a Tanács 99/93/EEC számú irányelve az élelmiszerek hatósági ellenőrzésével kapcsolatos kiegészítő kérdésekről, amely többek között szigorú

kritériumokat állapít meg a hatósági laboratóriumokkal szemben. Az alapvető változás az, hogy a jövőben a hatósági ellenőrző laboratóriumokat is akkreditáltatni kell.

Élelmiszer-szabályozás és élelmiszer-higiéncia az Európai Unióban

1985 előtt az volt a jellemző, hogy a fogyasztóvédelem és a tisztességes kereskedelem biztosítása érdekében az egyes tagállamokban olyan rendkívül részletes nemzeti szabályozás volt érvényben, amely a Közösség egészén belüli áruforgalmat szükségszerűen korlátozta. Ezen a helyzeten némileg könnyített az 1979-ben nagy vitát kiváltott ún. Cassis de Dijon eset, melynek kapcsán az Európai Bíróság híres döntése kimondta: a Közösség bármelyik tagállamában törvényesen előállított és forgalmazott terméket az összes többi tagállamban szabad forgalmazni még akkor is, ha az adott tagállam nemzeti jogszabályai és adminisztratív rendelkezései elvben nem tennék azt lehetővé.

Az élelmiszer-szabályozás újszerű megközelítésének alapjait a Bizottság 1985. november 8-án kiadott "Tájékoztató a közösségi élelmiszerjogról" című kommunikéje fekteti le a következő gondolat jegyében: "Nem lehetséges és nem is kívánatos, hogy a törvényhozás kalodájába zárjuk 12 európai ország konyhaművészetének sokrétűségét". Ennek megfelelően a közösségi élelmiszer-törvényhozás csak a következő horizontális szférákra terjedhet ki:

- egészség- és fogyasztóvédelem, illetve a fogyasztók megfelelő tájékoztatása (jelölés);
- a tisztességes kereskedelem biztosítása;
- analitikai és mintavételi módszerek meghatározása, valamint a szükséges állami kontroll lehetővé tétele;
- peszticid maradványok és egyéb szennyeződések határértékei, adalékok, az élelmiszerekkel közvetlen kapcsolatba kerülő anyagok (pl. csomagolás);
- biotermékek és különleges táplálkozási célt szolgáló élelmiszerek;
- eredetvédelem és a földrajzi elnevezések védelme.

Jelenleg megvitatás stádiumában vannak az élelmiszerek besugárzására és az újszerű élelmiszerekre (novel foods) vonatkozó direktíva-javaslatok.

Itt utalhatunk röviden a Közös Mezőgazdasági Politikára (CAP), amelynek - az élelmiszeriparral való természetszerű kapcsolata mellett - különös jelentőséget kölcsönöz az a tény, hogy az EU-költségvetés kb. 50%-a – bár csökkenő tendenciával – az agrárszféra támogatására jut. A CAP alapvető célja a közösségi preferencia-elvek figyelembevételével az egységes mezőgazdasági piac létrehozása és stabilizálása, a termelékenység növelésével a biztonságos ellátás garantálása és a

fogyasztói árszínvonal kézbentartása, valamint a világkereskedelemben való részvétel. A felsorolt célok tekintetében ugyan a CAP komoly sikereket ért el (biztonságos önellátás a meghatározó termékekből, a mezőgazdasági ártermelés jövedelmezőségének növelésével a vidék népességmegtartó képességének erősítése), 1992 júniusában mégis napirendre került a CAP radikális reformja. Ezt mindenek előtt a magas árszínvonal, az egyes termékeknél (gabona, hús, tej) jelentkező rendkívüli túltermelés, valamint a fokozódó környezetszennyezés tette szükségessé. Ennek megfelelően a reformok célja elsősorban a termelés csökkentése a piaci kereslettel megegyező színvonalra, ugyanakkor a vidék potenciáljának továbbfejlesztése és a mezőgazdaság versenyképességének fokozása.

Az élelmiszer-szabályozás hatalmas témaköréből - jelentőségét és a magyar érdekekkel való kapcsolódását tekintve - 3 területet ragadtunk ki:

- élelmiszer-adalékok,
- az élelmiszerek jelölése és
- az élelmiszer-higiéncia.

Az 1970-óta már 27 alkalommal módosított alapirányelv, a Tanács 524/70/EEC számú direktívája az élelmiszerekben felhasználható **adalékanyagok** általános követelményeivel foglalkozik. Ezt egészíti ki a tagállamoknak az élelmiszerekben való alkalmazásra engedélyezett adalékanyagokkal kapcsolatos jogszabályai és egyéb előírásai harmonizálásáról szóló 107/89/EEC számú Tanácsi Direktíva. Bármely adalékanyag használatának alapvető feltétele, hogy a legkisebb mértékben se veszélyeztesse a fogyasztók egészségét. Ezért minden esetben el kell végezni a megfelelő toxikológiai vizsgálatokat, figyelembe véve a kumuláció esetleges hatásait is. A 712/81/EEC számú Első Bizottsági Direktíva közösségi analitikai módszereket határoz meg annak igazolására, hogy az élelmiszerekben alkalmazott egyes adalékanyagok valóban eleget tesznek a szigorú tisztasági kritériumoknak. Emellett az egyes adalékanyag-kategóriákra specifikus tisztasági kritériumokat is előírnak. A továbbfejlesztés útja éppen az, hogy a különféle adalékanyagokkal kapcsolatban különleges előírásokat állapítsanak meg, figyelembe véve az adott adalékra vonatkozó megengedhető napi fogyasztás mértékét is. 1994-ben 2 specifikus adalékanyag-direktíva publikálására került sor: a 35/94/EC számú direktíva az élelmiszerekben felhasználható édesítőszerekről, a 36/94/EC számú irányelv pedig a színezőanyagokról szól. Előkészületben vannak már a tartósítószerre, az antioxidánsokra és a többi adalékanyag-csoportra vonatkozó direktívák is.

Az élelmiszerek **jelölésével** számos jogszabály foglalkozik, ezek közül kettőt emelünk ki: a 112/79/EEC számú direktíva a tagállamoknak a végső fogyasztók részére értékesítendő élelmiszerek jelölésére, kizserelésére és reklámozására vonatkozó törvényei harmonizálásáról, a

496/90/EEC számú irányelv pedig az élelmiszerek tápértékének jelöléséről intézkedik. Minden szabályozás elsődleges célja a fogyasztók tájékoztatása és védelme, valamint a tisztességtelen verseny megakadályozása. Tilos minden félrevezető információ feltüntetése a címkén, illetve az élelmiszerek gyógyhatású anyagként való bemutatása. A csomagolt élelmiszereken kötelezően feltüntetendő információkról (megnevezés, összetétel, eltarthatóság, esetleges besugárzás stb.) a horizontális előírások rendelkeznek. Eszerint jelölésnek minősülnek az adott élelmiszere vonatkozó szavak, számok, védjegyek, márkanevek, ábrák és egyéb jelek, a tápérték-jelölés fogalma pedig - szűkebb értelemben véve - az élelmiszerek energia-, fehérje-, szénhidrát- és zsírtartalmának feltüntetését jelenti. Az új Magyar Élelmiszertörvény és végrehajtási rendelete messzemenően figyelembe veszi az EU jelölési direktívák előírásait.

Az Európai Unió **élelmiszer-higiéniájának** alapjait lefektető 43/93/EEC számú Tanácsi Direktíva az egészséges élelmiszer fogalmát így határozza meg: olyan emberi táplálékot képező anyag, amely higiéniai szempontból maradéktalanul kielégíti a humán fogyasztásra való alkalmasság kritériumait. Az alapanyagok előállításától kezdve a termelés és a forgalmazás valamennyi munkaműveletét a higiéniai követelményeknek megfelelően kell végezni. Élelmiszer-higiénia fogalmán értjük mindazon intézkedéseket, amelyek az élelmiszerek biztonsága és egészséges voltuk megőrzése érdekében szükségesek. Az említett direktíva meghatározza az élelmiszerek higiénijának általános szabályait, valamint az azok betartásával kapcsolatos ellenőrzés kérdéseit. A direktívában foglalt higiéniai és élelmiszerbiztonsági előírások betartásának ellenőrzése az illetékes nemzeti hatóságok feladata, amelyeknek elsősorban azt kell vizsgálniuk, hogy hatékonyan működik-e a kritikus szabályozási pontokkal kapcsolatos megfigyelő és ellenőrzési rendszer. Különösen figyelemre méltó a direktíva 3. cikkelye, amely az élelmiszer-ágazatban működő üzemek számára előírja a HACCP-alapelvek alkalmazását. Az Egyesült Államokban kialakított ún. HACCP rendszer (Veszélyelemzés a Kritikus Szabályozási Pontokon) hatékonyságánál fogva egyre nagyobb jelentőségre tesz szert az Európai Unióban a megbízható élelmiszerbiztonság garantálását illetően. Mivel Magyarországon is kétségkívül ez képezi a jövő útját, a kiállítás viszonylag részletes áttekintést adott a HACCP rendszerről. (A témakörrel az "Élelmiszervizsgálati Közlemények" 1994/4 füzetében egy külön tanulmány foglalkozott.) Ugyancsak magyar szempontból végezettel meg kell említenünk, hogy az EU tagállamok az állat- és növényegészségügy, valamint a bor vonatkozásában most már a harmadik országokra nézve is a 43/93/EEC számú élelmiszer-higiéniai direktíva előírásait tartják irányadónak, holott régebben – a nagyobb kockázatra hivatkozva – szigorúbb követelményeket támasztottak.

Bioélelmiszerek

Tekintettel arra, hogy világszerte igen nagy érdeklődés mutatkozik az egészséges táplálkozás és a bioélelmiszerek iránt, kiállításunkon külön posztert szenteltünk a téma bemutatásának. Az EU-szabályozás ismertetésével hozzá kívántunk járulni a bioélelmiszerek magyarországi jogi státuszának rendezéséhez is, ami egyelőre még mindig várat magára.

Az Európai Unió tagállamaiban a mezőgazdasági termékek biotermelését, valamint annak jelölését a 2092/91/EEC számú Tanácsi Rendelet szabályozza, a biotermékekre vonatkozó minőségügyi követelményeket pedig a nemzeti élelmiszerkönyvek rögzítik. Az egységes szabályozás célja a biotermékek előállítására, ellenőrzésére és jelölésére vonatkozó nemzeti előírások harmonizálása és egységes keretbe foglalása. A rendelet kiadásával ösztönözni kívánták a biotermelési módszerek fejlesztését oly módon, hogy biztosítható legyen a tisztességes piaci verseny és a termékek szabad áramlása a belső országhatárokon keresztül, amellet megfelelő információt is nyújtsanak a fogyasztók részére az egészséges étrend kialakításához.

A biotermelésről szóló 2092/91 számú idézett rendelet kizárólag a növénytermesztésre, illetve az alapvetően növényi alkotórészekből álló, emberi fogyasztásra szánt élelmiszerekre vonatkozó termelési szabályokat és ellenőrzési rendszereket határozza meg. Eszerint a rendelet előírásait már legalább 2 évvel a biovetés előtt kötelező alkalmazni. A talaj termőképességét és biológiai aktivitását kizárólag megfelelő rotációs programmal (hüvelyesek, zöldtrágya), illetve komposztált vagy egyéb szerves anyag bejuttatásával szabad fenntartani. A kórokozók és a kártevők, valamint a gyomok elterjedése ellen a megfelelő fajta és művelési mód kiválasztásával, mechanikus eszközökkel (pl. perzselés) vagy a kártevők természetes ellenségeinek elszaporításával lehet védekezni.

A rendelet lényeges alapeleme az élelmiszer előállításának minden fázisára kiterjedő hatékony ellenőrzés előírása. Az ellenőrzést hatóságok és/vagy magánintézmények végzik, amelyekkel szemben ugyancsak szigorú követelményeket támasztanak (lásd: 9. cikkely). A termelők kötelesek előre tájékoztatni az ellenőrző hatóságot arról, ha olyan terméket vagy élelmiszert kívánnak előállítani, amely a biotermelési módszerre utaló jelzést fog viselni. A 2. cikkely szerint egy terméket akkor tekinthetünk bioterméknek, ha annak jelölésén, reklámanyagán vagy kísérő okmányain az egyes tagállamok által erre a célra előírt megnevezés szerepel (pl. angolul "organic", franciául "biologique"). A jelölésnek arról is tájékoztatnia kell a fogyasztókat, hogy az adott terméket és annak alkotórészeit a biotermelés szabályai szerint állították elő. Tilos azonban minden olyan utalás feltüntetése, amely azt sugallja a vásárlónak, hogy a szóbanforgó biotermék automatikusan jobb érzékszervi és táplálkozásélettani tulajdonságokat vagy szintet garantálna. Ez a rendelkezés a hagyományosan előállított termékek indokolatlan háttérbe szorítását kívánja megakadályozni.

Eredetmeghatározás és a földrajzi jelölések védelme

Amint azt már a Közös Mezőgazdasági Politika (CAP) tárgyalásakor is röviden megemlégtünk, eljött az ideje az EU élelmiszer- és minőségpolitikájának új alapokra helyezéséhez. Ennek szükségességét támasztja alá az az utóbbi években egyre markánsabban megmutatkozó irányzat is, hogy bár az élelmiszerfogyasztás mennyiségileg stagnál, a specialitások és a különleges minőségű termékek iránti igény egyre nő. Ezek a többnyire extenzív technológiákkal előállított különleges javak általában kisebb környezeti szennyeződést okoznak, magasabb áron értékesíthetők és erősen élőmunka-igényesek (ezáltal viszont növekszik a vidék munkaerő-megtartó képessége). Az ilyen speciális termékek jelenleg 5,2%-át teszik ki az EU élelmiszerpiaci forgalmának, de az ezredfordulóig további jelentős növekedés várható, különösen a hústermékeknél.

A szabályozás célja az ún. "Védett eredetmeghatározások és védett földrajzi megjelölések jegyzékébe" bekerült termékek speciális karakterének védelme bármilyen visszaélés, helytelen használat vagy félrevezető jelzés ellen. A védett nevek ugyanakkor nem válhatnak általánosan használtakká és kereskedelmi védjegyként sem jegyezhetők be. A 2081/92/EEC számú Tanácsi Rendelet, illetve az annak alkalmazását részletesen szabályozó 2037/93/EEC számú Bizottsági Rendelet meghatározza az alapfogalmakat, az érintett élelmiszerek körét, valamint a védett elnevezés kérelmezésének és megadásának folyamatát. Eredetvédelemben részesíthető és speciális földrajzi név használatára jogosult lehet az a termék, melynek minősége vagy közismert tulajdonságai **elengedhetetlen és kizárólagos** függvényei a származási hely adott földrajzi környezetének (specifikus természeti és emberi tényezők), továbbá, ha az előállítás és/vagy feldolgozás olyan szigorúan behatárolt területen történik, amely speciális jelleget kölcsönöz a szóbanforgó terméknek. A földrajzi jelölésben valamely régió, meghatározott terület, esetleg egy ország neve szerepelhet.

A védett eredetmeghatározás (PDO) vagy a védett földrajzi jelölés (PGI) használatának kérelmezéséhez **termékleírást** kell készíteni, amely a következőket tartalmazza:

- az adott mezőgazdasági termék vagy élelmiszer neve (földrajzi jelöléssel együtt) és leírása (nyersanyagok, fizikai, kémiai, érzékszervi sajátosságok);
- a földrajzi terület és a helyi jellegű termelési módszerek leírása, illetve a termék onnan való származásának bizonyítása;
- az ellenőrzési rendszerre vonatkozó részletek és egyéb követelmények.

A termékleírást a kérvénnyel együtt az érintett tagország továbbítja a Bizottsághoz, amely 6 hónapon belül köteles döntést hozni és azt az Official Journal hasábjain közzétenni.

Hazánk szempontjából különösen fontos, hogy az idézett rendeletek vonatkoznak a harmadik országokból származó mezőgazdasági termékekre és élelmiszerekre is, ha:

- a 4. cikkelyben meghatározott termékleírást dolgoznak ki az adott árura;
- a meglevő nemzeti ellenőrzési rendszer garantálja, hogy a védett nevet viselő élelmiszerek valóban megfelelnek a termékleírásban szereplő követelményeknek (10. cikkely); végül, ha
- az adott ország kész ugyanolyan védettséget nyújtani az Unióból érkező megfelelő termékek számára, mint ami ott érvényes.

Nem kell külön hangsúlyozni, hogy Magyarországon számos termék (Tokaji bor, libamáj, makói hagyma, PICK szalámi) lehet reménytelen várományosa az eredet és a földrajzi név védelme elnyerésének, ami természetesen igen pozitívan esne latba jövőendő teljes jogú tagságunk szempontjából.

Az ÉLMINFO bemutatkozása a kiállításon

A 3 hónapig nyitvatartó kamarakiállítás igen kedvező lehetőséget biztosított ahhoz, hogy maga az Élelmiszer Minőségügyi Információs Centrum is bemutatkozzék, széles körben propagálva szolgáltatásait. Az ÉLMINFO kialakulása az 1991. évre nyúlik vissza, amikor a Világbank által támogatott Agráripari Korszerűsítési Program keretén belül a Beruházási Alapokmány aláírásával vette kezdetét az Információs Centrum megvalósulásának folyamata, ami 1994. június 30-án zárult. Ezen létesítési időszak alatt a Világbank több mint 200 ezer USA dollár értékű hitelt nyújtott, a magyar állami támogatás összege pedig 18 millió forintot tett ki. Ez utóbbi támogatást azonban leginkább a korszerű külföldi követelményeket is kielégítő **minőségvizsgálati laboratóriumi háttér** kiépítésére és fejlesztésére fordítottuk a befogadó Központi Élelmiszeripari Kutató Intézetben (KÉKI). A magunk részéről ugyanis ezáltal kívántunk hozzájárulni élelmiszerexportunk minőségének és versenyképességének növeléséhez a számunkra meghatározó jelentőségű EU tagállamok piacán. Ennek egyik jelentős eredménye, hogy a KÉKI Analitikai Kémiai Osztályán létrehozott Gyümölcslelvizsgáló Laboratórium nemzetközileg elismert és akkreditált létesítménynek minősül. Az általunk vásárolt nagyértékű műszerek és számítógépes berendezések mellett nagymértékben hozzájárult ehhez a Magyarországi Gyümölcslel Előállítók Önkéntes Minőségellenőrző Szervezetének (HFQ) megalakítása 1994 szeptemberében az ÉLMINFO és az EOQ MNB (Európai Minőségügyi Szervezet Magyar Nemzeti Bizottsága) együttműködésével. Jelenleg folyik a holland PSA/3 és az amerikai SENSOREX számítógépes érzékszervi bírálati rendszerek beüzemelése. Az elmondottakon kívül azonban - világbanki dollárkeretünk terhére - más korszerű műszereket is vásároltunk a KÉKI egyes társosztályai számára (pl. videodenzitométer az élelmiszerfehérjék azonosítására, illetve atomabszorpciós spektrofotométer a makro- és mikroelem-tartalom meghatározására).

A minőségvizsgálati és élelmiszer-analitikai háttér vázolt kiépítése is az ÉLMINFO fő céljainak megvalósulását segíti elő, nevezetesen: **a hazai gazdálkodó szervezetek naprakész információval való ellátása termékeik minőségének és versenyképességének javítása érdekében.** Eseti szolgáltatások nyújtása helyett szerződéses partneri kapcsolat kialakítására törekszünk az érdekelt intézményekkel, így ugyanis az információs szolgáltatás egyenletesebben és sokkal hatékonyabban történhet. A szerződés keretében átalánydíjas éves megállapodást kötünk partnereinkkel jelenleg 50 ezer forint + ÁFA évenkénti összeg átutalása ellenében. A szerződés megkötésével azt vállaljuk, hogy rendszeres időközönként naprakész információt szolgáltatunk a partnervállalat számára, elsősorban az őket érdeklő témakörben. Emellett természetesen - külön minimális térítési díj fejében - egyéb szolgáltatásokat (keresés számítógépes adatbázisokban, fordítás, speciális információk beszerzése stb.) is végzünk számukra. Jelenleg 20 magyarországi szerződéses partnerünk van a hús-, szesz-, konzerv-, száraztészta-, baromfi- és gyógyszeripar területén, valamint az államigazgatás szférájában. A hazaiakon kívül vannak külföldi partnereink is (pl. Informationservice Ausländisches Lebensmittelrecht GmbH, Hamburg; Context Justis Legal Databases, London; Food Ingredients Data Services, Maarssen), akikkel szintén sikerült gyümölcsöző együttműködést kialakítanunk elsősorban a kölcsönös információs szolgáltatás területén.

Az ÉLMINFO-nak számos nemzetközi és magyar nyelvű kiadvány áll rendelkezésére feladatai teljesítéséhez. Információink naprakészességének biztosítása érdekében előfizetésünk van több EU-kiadványra, amelyek közül kiemelkedik az előzőekben már említett Official Journal. A legfontosabb közösségi jogszabályok teljes szövege - angol és német nyelven - gyűjteményekben formájában is rendelkezésünkre áll, amelyeket a kiadótól kapott cserélhető lapokkal negyedévenként rendszeresen felfrissítünk. Egyre több magyar nyelvre lefordított EU jogi előírásunk is van, amelyet kérésre megküldünk hazai partnereinknek. Korlátozott terjedelemben - a jelenleg érvényes díjszabások alapján - az ÉLMINFO maga is végez fordítási tevékenységet, de itt nagyobb részben az UNIÓ Lap- és Könyvkiadó Kereskedelmi Kft. jogszabály-gyűjteményére, illetve a Földművelésügyi Minisztériummal és a fordítóirodákkal való együttműködésre hagyatkozunk. Az elmondottakon kívül - ugyancsak előfizetéses alapon - félévenként megkapjuk a valamennyi hatályos EU-előírás angol nyelvű címjegyzékének (Directory) egyre vaskosabb kötetét is, amely nélkülözhetetlen segédeszközünk a jogszabályok dzsungelében való eligazodáshoz.

Az eddig elmondottakon kívül rendelkezünk más kiadványokkal is. Ezek közül említést érdemelnek a finn, a német, az olasz és a svájci élelmiszerkönyvek, valamint a Magyar Élelmiszerkönyv már elkészült fejezetei és szakértői tanulmányai. Külön kézikönyvek foglalkoznak a helyes gyártási és

laboratóriumi gyakorlattal (GMP, GLP), a Teljeskörű Minőségirányítással (TQM), a HACCP-rendszer alkalmazásával, az AOAC analitikai kémiai módszerekkel, az ISO 9000 nemzetközi minőségügyi szabványokkal stb. Birtokunkban van a hatályos magyar, német, osztrák, svájci és svéd élelmiszertörvény, valamint az angol élelmiszerbiztonsági és az amerikai élelmiszerjelölési törvény teljes szövege. Emellett hazai és külföldi élelmiszerszabványok, az élelmiszer-szabályozással kapcsolatos rendelkezések és utasítások, valamint különféle FAO/WHO kiadványok is rendelkezésünkre állnak. A Belgiumban vásárolt, az élelmiszeripar minőségbiztosítási kérdéseit taglaló videokazettákat különösen jól tudjuk hasznosítani továbbképzés jellegű szakmai rendezvényeinken.

Az ÉLMINFO rendszeres publikációs tevékenységével is hozzájárul a magyar vállalatok tájékoztatásához. Az előzőekben említett Directory alapján évente elkészítjük és kiadjuk "Az Európai Unió érvényes mezőgazdasági és élelmiszeripari előírásainak magyar nyelvű jegyzékét", amely - a horizontális, általános jellegű jogszabályok mellett - szakágazati bontásban tartalmazza a vonatkozó előírások pontos hivatkozási számát és magyarra lefordított címét, valamint (zárójelben) a módosítások számát és az utolsó módosítás publikálásának időpontját. Havonta feldolgozzuk a Világ Élelmiszer Szabályozásának Hírei (World Food Regulation Review) című szakfolyóiratot is. Ennek lefordított tartalomjegyzékét szerződéses partnereink és az FM társfőosztályai rendszeresen kézhez kapják, az egyes fontosabb cikkekből készített magyar nyelvű tartalmi ismertetőt pedig az Élelmiszervizsgálati Közlemények című, negyedévenként megjelenő folyóiratunkban tesszük közzé.

Az ÉLMINFO rendelkezésére álló, valamint az általunk kiadott - az előzőekben részletesen leírt - könyv, szakfolyóirat, videokazetta stb. 1-1 példányát a Kiállítóteremben elhelyezett asztalokon mutattuk be látogatóinknak. A Centrum rövid történetét, feladatait és adatbázisait bemutató szórólapok is elősegítik vendégeink jobb tájékozódását. Részletes jegyzék tartalmazza az EOQ Magyar Nemzeti Bizottsága által összeállított, illetve forgalmazott azon kiadványok, továbbképzési segédletek és egyéb dokumentumok címének és árának tételes felsorolását, amelyek nálunk bármikor megvásárolhatók.

Külön is említést érdemelnek a legmodernebb technikát reprezentáló számítógépes adatbázisaink, amelyeket a kiállításon működés közben is megtekinthettek vendégeink. Az előfizetés alapján félévenként megújításra kerülő **JUSTIS CELEX CD ROM** teljes terjedelemben tartalmazza az Európai Unió érvényben levő elsődleges és másodlagos törvényhozását, valamint a kötelező hatállyal nem rendelkező egyéb jogi dokumentumokat. A számítógépes technika igen megkönnyíti a gyors visszakeresést és az előírások teljes angol nyelvű szövegének kinyomtatását. Az FSTA Élelmiszertudományi

és Technológiai Adatbank könnyű hozzáférést biztosít a szakirodalmi publikációkhoz, közölve azok rövid tartalmi kivonatát, valamint a megjelenés pontos helyét és idejét. Ugyancsak CD-n van meg az MSZH által kiadott teljes magyar szabványtár. A szoftver formájában rendelkezésünkre álló Ingrid adatbázis szintén fontos segítséget nyújthat a magyar élelmiszeripari vállalatok számára azáltal, hogy részletes adatokat (telefon- és faxszám, postai cím, felelős ügyintéző neve) tartalmaz a gyártáshoz szükséges alap- és adalékanyagok előállításáról, forgalmazóiról és szállítóiról, bárhol legyenek is azok a nagyvilágban. A magyar vállalatok számára ugyancsak van lehetőség az adatbázisba való bekerülésre, s ennek érdekében már fel is vettük a kapcsolatot az Egyesült Királyságban levő központi szervezettel. Az ÉLMINFO készséggel vállalkozik a közvetítő szerep betöltésére az érintett magyar vállalatok és a Fi Data Services között.

A kiállítás jól reprezentálta a szolgáltatások rendkívül széles körét, amit Centrumunk képes és kész nyújtani a magyar partnervállalatoknak. Ehhez azonban biztos anyagi háttérre van szükség, különben - folyamatos gondozás és korszerűsítés híján - információk anyagaink rövid időn belül elavulnak. Működési költségeinket eddig leginkább OMFB Mecenatúra pályázatból és egyéb forrásokból fedeztük. Most már azonban egyre inkább arra törekszünk, hogy a szolgáltatásaink ellenértékéért befolyó összegekből tartsuk fenn magunkat és fejleszthessük adatbázisainkat. Szerződéses partnereink számának viszonylag gyors bővülése alapján úgy látjuk, hogy erre 1-2 éven belül lehetőségünk is lesz.

A kiállítás látogatottsága, céljai teljesülése

A jobb propaganda és kiállításunk megtekintésének szervezettebbé tétele érdekében 1995. március 23-án, április 11-én és 25-én, valamint május 5-én szakmai napot rendeztünk meghívott vendégek részére. Először a főhatóságok és az országos hatáskörű szervek (Földművelésügyi Minisztérium, Ipari és Kereskedelmi Minisztérium, Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság, Állategészségügyi és Élelmiszer Ellenőrző Állomások) képviselőit hívtuk meg, majd a növényi, illetve az állati eredetű nyersanyagokat feldolgozó élelmiszeripari vállalatok minőségügyi szakembereit, végül a kutató és oktatási intézmények, valamint a többi érdeklődő gazdálkodó egységek munkatársait láttuk vendégül. Elmondhatjuk, hogy a kiállítás - amelyen összesen több mint 200 szakember fordult meg - igen sikeres volt: felkeltette a látogatók érdeklődését az EU élelmiszer-szabályozása és az ÉLMINFO tevékenysége iránt, a folyamatos információ-szolgáltatás érdekében több új szerződéses kapcsolatot realizáltunk, amellet - a televíziós közvetítéseken kívül - a szakfolyóiratokban, például a Napi Világgazdaság hasábjain is különféle publikációk és figyelemfelhívó ismertetőik láttak napvilágot.